

N:o 166.

Af Herr Åke Andersson: Om upphäfvande af Kongl. förordningen den 21 Mars 1844, rörande förbud mot lotterier samt om inrättande af ett inhemskt klasslotteri m. m.

För hvar och en, som aktgifvit på de sednaste tidsförhållandena inom vårt land, har den sanningen ej kunnat undgå att otvetydigt framstå, att, under det vi i alla riktningar utvecklat oss och det ännu förnimmes en alltjemt stegrad lifaktighet, som bebådar ett ytterligare framåtgående, ett område blifvit nästan oberördt af den tidens friska vind, som omskapat så många förhållanden. Detta område är lagstiftningens. Ett folk har i sin lag, när denna är god, uttryckt sitt sedliga medvetande. Det är alltså detta medvetande, som skapar lagarne och icke tvärtom lagarne, som forma tidsmedvetandet. I sammanhang med den framåtgående andliga och materiela utvecklingen och de nya förhållanden, som derigenom framkallas, förändras detta medvetande, medan lagen med sin anda och bokstaf kvarstår och slutligen blir maktlös i samma mån som han ej längre uppbäres af den folkets moraliska kraft och de tidsförhållanden, genom hvilka den blifvit upprättad.

Vi hafva ännu sådana lagar, som öfverlevat sig sjelfva och hvilka stå både såsom varningstaflor och vägvisare för den lagstiftande makten.

Då jag nu går att fästa uppmärksamheten på ett af dessa stadganden, som kanske var behöfligt för sin tid, men numera ur ingen synpunkt kan sägas vara tidsenligt, så gör jag detta i den fulla öfvertygelsen, att få lagar, ur både moralisk och nationalekonomisk synpunkt, kunna blifva, om de ej redan varit, så skadliga som den jag åsyftar, nemligen den Kongl. förordning som förbjuder lotterier här i landet. Detta förbud framgick ur den opraktiska förmyndaretanken att hindra svenska allmänheten att spela på lotteri, men erfarenheten har visat, att den tanken

ingalunda gjort sig gällande, utan jag vågar tvärtom tro, att större summor bortspelas på lotteri nu än förr, men hvilka, i stället för att förr hafva fått stanna inom landet, nu komma utlandet till godo. Spellustan synes numera vara så stor hos den svenska allmänheten att den icke kan qväfvas, och dertill har, efter mitt förmenande, svenska staten i viss mån själf bidragit, det kan icke förnekas, då utlottning med vinst af svenska jernvägsobligationer beslöts, och då inrättandet af konst- och industri-lotteri tillstaddes. Ur national-ekonomisk synpunkt måste det betraktas som en ohjelpig förlust, att de summor, som äfventyras på lotterier, gå ur landet, ehuru en del naturligtvis återkommer i form af vinster; vore ej detta förhållandet, så skulle benägenheten att spela snart upphöra. Ser man saken ur denna synpunkt, nemligen att högst betydande summor gå ur landet till utländska lotterier, och tillika är fullt medveten om att man på lagstiftningens väg icke kan göra något för att hindra folk att, huru de själfva önska, begagna sin välfångna egendom, och har man kommit till den öfvertygelsen, att den individuella friheten, inom lagbundna och naturliga gränser, är en af de kraftigaste häfstängerna för ett i öfrigt sundt samhälles utveckling; då måste man ock vara betänkt på att utfinna medel för att denna frihet må kunna åtnjutas utan tvång på den moraliska känslan. Vill man sitt lands och sitt folks väl, får man väl ej glömma, att den allmänna moralen alltid är förlorande part, när lagstiftningen genom försunlighet eller bristfällighet tvingar en större eller mindre del af nationen att på smygvägar blifva lagbrytare.

Den omständigheten att de allmänna tidningarne på sednare tiden, genom att intaga lotteri-annonser, börjat följa det utländska lotteri-väsendet med uppmärksamhet, har gifvit allmänheten någon, ehuru alltför ringa, kontroll öfver de kommissionärer som fått utsäljningen af lottsedlar sig anförtrodd; förut, då de bedrefvo sina affärer i mörkret, var allmänheten helt och hållet öfverlemnad åt deras heder, hvilken ej alltid visade sig så nogräknad, men ännu återstår mycket att önska i afseende på denna kontroll, och det vore en ren välgärning, om dessa utländska lotteri-kollektörers verksamhet i Sverige kunde inskränkas, alldrabäst om man kunde komma derhän, att den helt och hållet upphörde.

Den förnämsta invändningen man har mot lotterier är, att de förmenas sprida demoralisation omkring sig. Men jag för min del tror att bland alla spel är lotteriet det oskyldigaste, ja, jag vill till ock med gå så långt och påstå, att det ur rent moralisk synpunkt är alldeles oskadligt. Hvad den ekonomiska sidan af saken angår, så tror jag att alla skäl, som derifrån kunna tagas mot lotterier, äro af lika lös beskaffenhet. »Ingen ruinerar sig på lotterier» är en gammal sats i Danmark,

som för riktigheten af min åsigt gifver ett betydande vittnesbörd. Lotterier hafva länge funnits i Danmark, men ingen kan påstå att det danska folket är demoraliseradt eller att det blifvit mindre arbets- och hushållsamt därför; har någon blifvit offer för sin spelpassion, så har det skett vid spelbordet, men alldeles icke genom deltagande i ett eller annat lotteri.

Då jag för tillfället är urståndsatt att närmare ingå i några detaljer af den plan för ett svenskt statslotteri, som jag tänkt mig böra inrättas för att förekomma det onda, som det nu allmänna deltagandet i utländska lotterier medför, och hvilket jag i det föregående antydningssvis påpekat, så får jag, i öfvertygelse att vederbörande Utskott ej bör sakna utvägar att framlägga förslag i detta syfte, och under förbehåll att om några dagar till Utskottet få aflenna stadgarne för danska klasslotteriet, hvilka jag ännu icke bekommit, värdsamt hemställa:

att Riksdagen måtte för sin del besluta upphäfvandet af Kongl. förordningen den 21 Mars 1844 med förbud mot lotterier, samt att *dels* ett penninge-statslotteri, efter mönster af danska klasslotteriet eller annan dylik lämplig inrättning, här i landet upprättas, och *dels* att tillstånd lemnas åt enskilde att mot vissa garanterade vilkor inrätta konst- och industri-lotterier. Börande behållningen af det förra och den behöriga afgiften för de sednare till statsverket ingå, för att användas till statens allmänna behof.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 Januari 1873.

Åke Andersson.
